

Mummot, siskot ja naapurin tädit, au pairit, yksityiset hoitajat ja kunnalliset hoitopaikat...

Monta on mallia sovittaa yhteen **PERHE JA TYÖ**

■ Melkein valmiin arkkitehti **Maini Alho-Ylikosken** kädet heiluvat, juttua tulee solkenaan ja välillä ilmoille kajahtaa iloinen nauru. Kahden lapsen äiti ja uranainen on osannut sukkuloida perheen ja kiireisen työelämän välillä hyvin, mutta monenlaisia järjestelyjä se on vaatinut.

Alho-Ylikoski toivoo yhteiskunnan tukevan vanhempia niin, että perheet voisivat valita itselleen sopivan tavan hoitaa lapset. Ylikoskilla on kokeiltu rohkeasti myös erilaisia yksityisiä malleja.

Maini Alho-Ylikoski tiesi jo pikkutyttönä unelma-ammattinsa. Tosin hän ihmettelee nyt, miten asiakalalaisen maalaistalon tyttö saattoi edes aavistaa sellaisen ammatikunnan olevan olemassa. Aikanaan tie vei sitten Tampereelle ja arkkitehtiosastolle; lapsuuden haaveet kantoivat vuosien läpi.

Tampereelta hänet maaniteltiin kesken opintojen Helsinkiin arkkitehtitoimistoon töihin.

– Se oli 80-luvulla tavallista. Arkkitehtien työtilanne oli hyvä, heitä tarvittiin ja myös haluttiin palkata. Suurin osa saatiin houkuteltua työhön ennen valmistumista.

Julkisten rakennusten suunnitteluun erikoistuneelle ja unelma-ammattissaan toimivalle löytyi 90-luvun alussa mielenkiintoinen työ, jossa saattoi yhdistää suunnittelukokemusta ja vuorovaikutustaitoja. Alho-Ylikoski sai tehtäväk-

seen koordinaattorin ammatillista aikuiskoulutusta järjestävän silloisen Ammatti-instituutin ja nykyisen Amiedun toimitilahankeita. Taitotalon rakentaminen oli yksi lamavuosien mittavimmista toimitilarakennushankkeista pääkaupunkiseudulla.

– Siihen aikaan tulin raskaaksi ja ensimmäinen, kovasti odotettu ja kaivattu poikamme Benjamin syntyi juuri kun Taitotaloa jo rakennettiin, mutta sen sisustuksen suunnittelu oli kiireisimmillään. Oma lapsi ja se rakennushanke, molemmat olivat minulle rakkaita. Taitotalon halusin viedä loppuun ja se vaati ajankäytön organisoimista ja erilaisia lapsenhoitojärjestelyjä, Alho-Ylikoski sanoo.

It-alalla työskentelevä aviomies matkusti työnsä vuoksi ja teki paljon ylitöitä, joten hänen läsnäolonsa varaan ei juuri voinut laskea. Niinpä äitiyslomalla olevan, mutta edelleen Taitotalon suunnittelua ohjaavan oli löydettävä

hoitoapua palaverien ja neuvottelujen ajaksi.

– Siinä vaiheessa avuksi tulivat mummut, siskoni, ystäväni ja naapurin täti. Joskus pystyin järjestämään neuvottelut meille kotiin ja se tietysti helpotti tilannetta, Alho-Ylikoski muistelee.

Kymmenen kuukauden äitiysloman jälkeen hän meni takaisin töihin, sillä Taitotalon rakentaminen oli kuumimmassa vaiheessaan. Töissä oli hurja kiire. Se vaati melkoista sovittamista työn

ja perheen välillä.

– Lamavuosina lähes joka toinen tuttuni oli joko työtön, lomautettu tai pätkätöissä. Minusta taas tuntui, että tein työtä monen edestä, vaikka sain apulaisen ja konsultteja käytettiin tarpeen mukaan.

Hoitaja ja päiväkot

Ylikosket palkkasivat kotiin koulutetun lastenhoitajan, joka ennätti hoitaa Benjaminia noin vuoden ennenkuin meni naimisiin ja

muutti muualle.

– Loppujen lopuksi yksityisen hoitajan palkkaaminen kotiin ei maksanut ihan mahdolloman paljon, sillä yksityisen kotihoidon tuki ja silloinen Helsinki-lisä tasoittivat maksutaakkaa. Nykyisin alle kolmevuotiaalle voi valita joko kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen, jos lapsi ei ole kunnallisessa päivähoitossa. Emme ole koskaan surkutelleet sen rahan perään, sillä hoitaja kotona oli meille paras ratkaisu.

Hyvä hoitaja löytyi työvoimatoimiston kautta. Sieltä sai tietoa myös siitä, miten täyttää työnantajavelvollisuudet.

Seuraavaksi Benjamin oli kunnallisessa kolmiperhepäivähoidossa. Kolmen perheen lapset viettivät aina kerrallaan kaksi viikkoa yhdessä perheessä hoitajan hoivissa eli hoitaja ja lapset kiersivät kodit kuuden viikon jaksossa. Kun viikkovuoro osui kohdalle, perheen piti järjestää kaikille lapsille ruoka, mutta järjestely toi-

mi mainiosti. Kaupunki osallistui ruokakustannuksiin.

– Valitettavasti Helsingin kaupunki siirsi ryhmän ryhmäpäiväkotiin kysymättä perheiltä. Teimme kyllä valituksen, mutta ei se mitään auttanut. Toisaalta Benjamin alkoi olla siinä vaiheessa jo niin iso, että ryhmäpäiväkoti osoittautui hyväksi ratkaisuksi.

Ryhmäpäiväkodin kanssa samassa talossa toimi englanninkielinen leikkikoulu, jossa Benjamin oli iltapäivät kolmen vuoden

ajan. Koulun alkaessaan hän osasi sekä puhua, lukea että kirjoittaa englanniksi.

– Yhdessä vaiheessa opiskelin iltakursseilla työpäivän jälkeen CAD-ohjelmia. Silloin meillä kävi siivousosustuskunnan siivooja, Alho-Ylikoski kertoo.

Au pairit ja yksityinen leikkikoulu

Nyt nelivuotias Mikael syntyi, kun Benjamin oli alle viisivuotias. Taitotalon teollisuussektorin laajennussuunnitelmat olivat juuri valmistuneet, samoin kolmi- vuotinen ekologisen rakentamisen koulutus- ja kehittämishanke, jonka projektipäällikkönä Alho-Ylikoski toimi rakennushankkeiden ohessa. Oli aika jäädä kunnon kotiin, äitiyslomalle ja hoitovapaalle ainakin osittain.

– Olin ollut jo 15 vuotta alalla ja ajattelin, että on aika laittaa asiat tärkeysjärjestykseen ja miettiä itekin rauhassa, mitä vielä työltä ja elämältä haluaisi. Hoitovapaalla olen suunnitellut ystäväperheen omakotitalon, tehnyt muutaman sisustussuunnitelman ja osallistunut kaksiosaiseen suunnittelukilpailuun. On ollut aikaa käydä myös alan seminaareissa ja tutustumiskohteissa.

Jotta edes osapäiväinen työskentely on onnistunut, Ylikoskilla oli aluksi kaksi au pairia peräkkäisinä vuosina. Ensimmäinen oli kanadansuomalainen tyttö ja toisena vuonna apuna oli unkarilainen suomen kielen opiskelija.

– Sääntöjen mukaan au pairit saavat työskennellä vain 25–30 tuntia viikossa ja siksi kai heitä on niin vähän Suomessa. Yleensä suomalaiset äidit ovat kokopäivätyössä, joten tuntimäärä ei riitä kattamaan hoitopäivää, Alho-Ylikoski pohtii.

Au pair -jakson jälkeen Benjamin aloitti koulun ja Mikael aamupäivisin yksityisen Montessori-leikkikoulun. Nyt Ylikosket ovat palkanneet iltapäiväksi yksityisen hoitajan, joka hakee Mikaelin ko-

Maini Alho-Ylikosken suurin ongelma perheen ja työn yhteensovittamisessa on ollut ajan puute. Toisaalta se on kehittänyt organisaatiokykyä ja elämänhallintaa sekä opettanut olemaan välittämättä kodin ajoittaisesta epäjärjestyksestä tai joka pölyhuokasesta.

► tiin ja laittaa iltapäiväpalaa. Samainen Pirkko Torni tulee yhteinä päivänä viikossa Ylikoskille jo aamulla siivotukseen töölöläisen kodin ennen iltapäivän puhteita. Äiti-Maini voi tätä nykyä työskennellä koko päivän.

Yksityinen kotihoidon tuki kattaa Montessori-koulun kuukausittaisen puolipäivämaksun, mutta yksityisen hoitajan Ylikosket maksavat itse. Yksityisen hoidon tuen voi valita joko leikkikoululle tai hoitajalle. Hoitajan palkan sivukulut ja kymmenen prosenttia palkasta käy kotitalousvähennyksenä verotuksessa, mutta samaan työhön ei saa yhtä aikaa yksityisen hoidon tukea ja kotitalousvähennystä.

Enimmillään vähennys voi olla 1150 euroa vuodessa. Jos perheessä on kaksi palkansaaajaa, molemmat voivat vähentää kyseisen suuruisen summan verotuksessa.

Monia mahdollisuuksia

Maini Alho-Ylikoski harmittelee, että yksityisen kotihoidon tuki on niin pieni. Se ei anna läheskään kaikille perheille mahdollisuutta valita mieleistään hoitomuotoa. Laskennallisesti kunnallinen hoitopaikka tulee kaupungille moninkertaisesti kalliimmaksi kuin se

Pientyönantajien palvelukeskus neuvoo

■ Pientyönantajien palvelukeskus neuvoo ja auttaa kotitalouksia sekä yrityksiä työntekijän palkkaamiseen sekä työnantajavelvoitteisiin liittyvissä asioissa.

Palvelut ovat maksullisia, mutta kohtuuhintaisia. Esimerkiksi yhden työntekijän palkanlaskennan ja -maksun ja kaikkien siihen liittyvien työnantajavelvoitteiden hoito maksaa tänä vuonna 48,77 euroa. Palvelukeskuksen tavoitteena on, ettei yksikään työsuhde jäisi perustamatta työntekijän työllistämiseen liittyvien velvoitteiden hoitamisen hankaluuden vuoksi.

Palvelukeskus antaa vastauksia työllistämiseen liittyviin kysymyksiin valtakunnallisella neuvonta- ja palvelupuhelinlinjallaan arkisin 8.00 – 16.15. Palvelunumero 0200 6600 neuvoo työsuhteeseen ja työntekijän palkkaamiseen liittyvissä vakuutus-, sosiaaliturva- ja palkanmaksuasioissa. Puhelinneuvonta on maksullista, mutta jatkosta selviää jo kiinteillä velotushinnoilla.

Kotitaloudet voivat käyttää Pientyönantajien palvelukeskuksen palveluja mihin tahansa yksityistaloudessa palkatun työntekijän työsuhteen hoitoon. Yksityistalouteen liittyviä töitä ovat esimerkiksi kodin-, lasten- ja vanhustenhoito sekä asunnon ja muiden kiinteistöjen saneeraus-, rakentamis- ja muut kunnossapitotehtävät sekä maataloustyöt.

Palvelukeskus voidaan myös valtuuttaa hoitamaan useamman perheen muodostaman kimpptyönantajaringin työnantajavelvoitteet. Kimppoja ovat erilaiset siivousringit, joissa sama henkilö käy siivoamassa vaikkapa viiden perheen kodit.

Valtakunnallinen, Kouvolan työvoimatoimiston osana toimiva Pientyönantajien palvelukeskus on toiminut jo kohta kymmenen vuotta. □

raha, joka annetaan yksityisesti lastensa hoidon järjestäneille.

– Nykyään on olemassa mielenkiintoisia yksityisiä leikkikouluja, esimerkiksi montessoria, kielikylpypäiväkoteja sekä erilaisia taidepainotteisia päiväkoteja. Toisaalta moni perhe iloitisi lailamme kotiin tulevasta yksityisestä hoitajasta. Toivoisin, että yhteiskunta antaisi perheille mahdollisuuden valita kunkin elämäntilanteeseen sopivimman ratkaisun ja että perheet rohkeasti etsisivät myös yksityisiä ratkaisuja las-

ten hoitoon ja kotiöihin, Alho-Ylikoski sanoo.

Mikael pyyhältää Montessori-leikkikoulusta kotiin ja keskittyy pleikkarin jalkapallopeleihin sillä aikaa, kun Pirkko-täti tekee keittiössä välipalaa. Leikkikoulussa on tänään tehty taidetta taiteen ammattilaisen, kuvataiteilijan ohjauksessa. Äiti-Maini lähtee Habitaré-messuille; uutuuudet on katsottu edellisenä päivänä, ja nyt on vuorossa perehtyminen viimeisimpiin tv-uutuuksiin, plasmanäyttöihin ja kaiutinjärjestelmiin. □

Tietoa kotiaavun palkkaamisesta:

- Työministeriö, www.mol.fi
- Työvoimatoimistojen maksullinen palvelunumero, Pientyönantajien palvelukeskus, 0200-6600
- Verohallinto, www.vero.fi
- Kotitaloustyönantajain Liitto, helenarainio@hotmail.com

■ Ylitöitä illat ja viikonloput paiskiva diplomi-insinööri saattaa olla myös isä, joka haluaisi antaa aikaansa lapsilleenkin.

Joustavat työaikatarkaisut ovat yksi oivallinen keino helpottaa eloa työn ja perheen ristipaineessa. Tyytyväinen isä tai äiti on myös hyvä työntekijä.

Työyhteiskunta on muuttunut: työtati on kiristynyt ja vaatimukset työelämässä ovat kasvaneet. Työ ujuttautuu kotiin mikrojen muodossa, perheen ja työn raja on sekä ajallisesti että paikallisesti kadonnut. Mitä tehdä? Väestöliiton syyskuussa Kodin viikolla järjestämässä seminaarissa paneuduttiin monen tutkijan voimin pohtimaan perheen ja työn yhteensovittamista.

Useissa puheenvuoroissa huomautettiin, että ihminen on kokonaisuus, ei vain työntekijä, vaan monien eri roolien olento, hyvin usein isä tai äiti. Ihmisen maailmassa ei ole tasaisia tarinoita, on ylämäkeä, on alamäkeä. Työtä ja perhe-elämää on limitettävä eri elämäntilanteissa eri tavoin.

– On usein mahdotonta olla työssään sekä innovatiivinen että nopeutetun tehokas. Asiantuntijatehtävissä työskentelevät ovatkin melkoisten paineiden edessä. Niistä selvittää, jos selvittää, tuomalla työ perheen ja vapaa-ajan sisälle. Netti, meili ja kännykkätyöskentely on samalla vapauttanut ja sitonut, Johtamistaidon opiston johtaja Pauli Juuti totesi.

Mutta voiko perhettä hoitaa kännykän avulla?

Seminaarin avannut tohtori Pentti Arajärvi oli huolissaan miehen asemasta; miehet ovat suurimpia häviäjiä työelämän puristuksessa. Pahaksi on meno pääsyt esimerkiksi Japanissa. Siellä äidit videoivat lapsia, jotta vain vii-